

Literárnokritická reflexia slovenskej literatúry 2009

Štvrtý ročník odborného podujatia, ktoré poskytuje priestor na literárnokritickú diskusiu o najnovšej slovenskej próze a poézii, sa konal 19. januára 2010 v Ústave slovenskej literatúry SAV. Vystúpili na ňom literárni vedci a kritici z domovského ústavu aj iných akademických pracovísk v SR a ČR, ktorí predniesli celkovo trinásť príspevkov.

V úvodnom vystúpení sa Dana Hučková venovala prozaickej knihe Veroniky Šikulovej *Domček jedným t'ahom*, ktorá svojím impresívno-lyrizujúcim pôdorysom nadväzuje na predošlé Šikulovej prózy. Aj tu prevláda variačný princíp práce s motívmi, pričom ich základ a pocitová modalita (osamelosť a smútok postavy, hľadanie samej seba) zostávajú rovnaké. Ako literárnokritický, hodnotový problém sa tu javí predovšetkým otázka miery vo využití jednotlivých tvorivých postupov, podľa referujúcej autorka najistejšie pôsobí v pocitových a spomienkových prózach. Radoslav Passia sa zame랄 na román Daniela Heviera *Kniha, ktorá sa stane*. Najprv sa venoval opisu a analýze tematickej a kompozičnej zložky tohto rozsiahleho prozaického textu. Ukázal, že román je z veľkej časti rozsiahlym asociatívnym komentárom k vybraným témam zo staršej, ale predovšetkým postmodernej svetovej literatúry. Polemizoval s Hevierovou predstavou umeleckej tvorivosti, ktorá tu nadobudla podobu voči čitateľovi komunikačne málo produktívnej autorskej terapie písaním. Lubomír Machala vo svojom vystúpení hovoril najmä o knihe Pavla Vilikovského *Vlastný životopis zla* – v súvislosti s ňou pripomenul, že ide o dvojnovelu, žáner prítomný v slovenskej literatúre najmä od osemdesiatych rokov 20. storočia, venoval sa aj typickej zastretej autobiografickosti Vilikovského próz, ktorá autorovi umožňuje byť „odhaľujúco úprimný“. V poznámkach venovaných zbierke poviedok Stanislava Rakúsa *Telegram* ocenil ich brilant-

nú grotesknosť. Ivana Taranenková vo svojom príspevku *Možnosti pamäti* referovala o viacerých autobiografických knihách z aktuálnej knižnej produkcie (A. Vášová, J. Bodnárová, E. Farkašová a J. Rozner). Naznačila, že po deväťdesiatych rokoch 20. storočia, keď v slovenskej próze prevládal estetický zážitok autorov z neautentického, dochádza v súčasnosti k zmene a opäť sa zdôrazňuje existenciálny, osobný rozmer písania. I. Taranenková charakterizovala základné poetologické rysy spomenutých autoriek, v na tomto seminári bohato diskutovanej knihe J. Roznera *Sedem dní do pohrebu* považuje za hodnotovo podstatný vnútorný rozmer (vyrovnávanie sa so smrťou partnerky), až po ňom nasledujú rozmary spoločenské či politické, tiež výrazne zastúpené v tejto autobiografii.

Dva ďalšie referáty sa venovali spomínanej knihe Jána Roznera *Sedem dní do pohrebu*. Karol Csiba priblížil situáciu subjektu tejto spomienkovej prózy, ktorá je okrem iného literárne vystavaná na kombinácii malých a veľkých udalostí. Subjekt svoj život interpretuje ako ambivalentnú hru a situuje ho do priestoru outsiderstva. Vladimír Barborík zdôraznil, že dva funkčné prístupy – beletristický (románový) a autobiografický – sa u J. Roznera organicky dopĺňajú. Venoval sa aj dobovému, normalizačnému kontextu, spoločenským okolnostiam, ktoré rodinnú drámu – smrť Roznerovej manželky Zory Jesenskej – zmenili na drámu kolektívnu, národnú. Upozornil na relevantnú prítomnosť „antického“ motívu strachu režimu z mŕtvych odporcov.

Miriám Suchánková vystúpila s príspevkom *Tajomno-iluzórne svety P. Krištúfka a I. Dobrákovovej*. Poetologicky charakterizovala Krištúfkovu zbierku poviedok *Mimo času*, pripomenula základné konštanty autorovho rukopisu: filmovú výstavbu scén, sústredenosť na detail, prekvapivosť pointy, rozprávačský pohyb na hranici sna a skutočnosti. Z hodnotového hľadiska je však podľa M. Suchánkovej táto Krištúfkova kniha manieristickým reprí-

zovaním motívov a rozprávačských postupov. V súvislosti s poviedkovou knihou Ivany Dobrakovovej *Prvá smrť v rodine*, v ktorej možno prózy rozčleniť do dvoch skupín: na realistické (cestovateľské) a „duchárske“, zdôraznila ľahkosť, originalitu a sugestívnosť autorkinej výpovede, kde je tragika prekrývaná všednosťou. Marta Součková sa sústredila na prozaickú knihu Víťa Staviarskeho *Záchytka*. Opäť sú tu objektom rozprávačovho záujmu ľudia z periférie, za problematické v tejto inak pozitívne hodnotenej knihe považuje autorka referátu „nadmieru dramatizmu“, resp. mieru tragiky. Pavol Markovič sa vo svojom príspevku venoval poviedkovej knihe Stanislava Rakúsa *Telegram*, za dôležitú v nej považuje rekapitulačnú funkciu, ktorá je súčasťou významového plánu textu. Podľa referenta sa (seba)íronia v tejto knihe neprejavuje prehovorom, ale konaním, je tiež dôležité, že pre jej komplexnú kritickú interpretáciu sú dôležitejšie ako izolované motívy komplexnejšie motívické klastre (napr. vitalita, smrť a pod.).

V časti venovanej aktuálnej básnickej tvorbe vystúpili štyria referenti. Ján Gavura komparoval dva významovo aj výrazovo odlišné básnické prístupy autorov mladej generácie: liberálny prístup Andreja Habláka v zbierke *Leknín* a konzervatívny v zbierke Joea Palaščáka *Teloj*. Ľubica Somolayová analyzovala urbánny priestor v súčasnej mladej poézii. V príspevku Mesto ako stav mysle sa vyslovila k poetikám M. Ferenčuhovej, K. Kucelovej a P. Bilého. Zaujímalo ju mesto ako druh pro-

jekčného plátna, z ktorého sa subjekt vyčleňuje. Skôr ako konkrétnosť či dokumentárnosť je teda u spomínaných autorov dôležitý individuálny postoj formulovaný a prehľbovaný vďaka pohybu v mestskom priestore. Michal Jareš v úvode svojho príspevku venovaného básnickej zbierke Márie Ferenčuhovej *Princíp neistoty* naznačil paralelu medzi poetikou tejto autorky a českej skupiny 42. Podal podrobný prehľad jednotlivých motívov zbierky a ich vzájomných súvislostí: obsedantné skúmanie maličkostí, opustenosť vo svete, proces zmierovania sa s vlastným telom a svojím dieťaťom a pod. Za „príbehom tela“ interpret identifikoval hlboko ukrytý komunikačný problém subjektu. Jaroslav Šrank na záver podujatia literárnokriticky zhodnotil básnickú zbierku Miroslava Brücka *Obchádzky*. Tento básnik podľa J. Šranka patrí kvalitatívne do druhého sledu súčasnej slovenskej poézie, svojou poetikou do línie básnikov súkromia. Referent sa venoval aktuálnej štylizácii lyrického subjektu do úlohy cestovateľa (v zbierke je teda výrazný rozmer priestoru – najmä prírody a malomesta). V konfrontácii s básnikovou staršou tvorbou postrehol J. Šrank pribúdanie reflexívnosti na úkor pôvodnej impresívnosti, konštantou zostáva sústredenie básnika na vzťahy a erotizmus.

Publikačným výstupom odborného seminára Literárnokritická reflexia slovenskej literatúry 2009 bude rovnomený zborník, ktorého vydanie sa pripravuje.

Radoslav Passia

Erráta

V texte F. Matejova Čo zostáva, Slovenská literatúra, 2010, č. 1, v dôsledku autorovej nepozornosti hneď v motte na s. 60 namiesto „dodatočne hlboké podhoubí“ má byť správne „dostatečne hlboké podhoubí“; pri korektúrach prehliadnuté zajakavé „problemativizujúcou“ má byť pochopiteľne „problematicizujúcou“ (s. 67) a o stranu ďalej namiesto „v zmrzačenej“ podoba nemá byť „v zamračenej“, ale „v zmrzačenej“.